

Asia: VN/18459/2025

Lausuntopyyntö Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaasta

Yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa yleiset huomionne lausuntopyynnöstä alla olevaan kenttään.

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisopas. Oppaalla pyritään tukemaan omatoimista varautumista poikkeusoloissa. Erityisesti yleisoppaan tarkoituksena on tukea väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman laadintaa.

Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan sisältö

Voitte kirjoittaa huomionne Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan luonnoksesta alla olevaan kenttään.

Oppaassa pidetään erillään hyvien käytäntöjen ja esimerkkien mukaiset vapaaehtoiset toimet ja säädetyt velvoitteet. Tämä on erittäin tärkeä lähtökohta, jolla voidaan varmistaa, että epäselvyyksiä säädetyistä rakennuskohtaisista velvoitteista ei synny. Kappaleessa 1.2 sivulla 6 lähteenä on mainittu hallituksen esitys. Esitöihin viittaaminen ei parhaalla mahdollisella tavalla sovi velvoitteita esittelevään tekstiosaan, koska kappaleesta voi saada väärän kuvan esitöissä esitettyjen näkemysten velvoittavuudesta. Lisäksi lukijaystävällisempää olisi siirtää luonnoksen johdannon alussa oleva suora lakiviittaus suunnitteluvetoa esittelevään kappaleeseen 1.2.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (Hyvil) esittää harkittavaksi otsikon 2 Taustatietoa väestönsuojista alla olevan kahden tekstikappaleen sijoittamista johdantoon. Samalla alaotsikko 2.1. Väestönsuojien toimintaperiaatteet voitaisiin kokonaan poistaa, sillä kappaleen teksti on sellaisenaan tulkittavissa taustatietojen esittelyksi.

Oppaassa viitataan useissa kohdin suojautumistilanteessa käytettävissä olevaan lyhyeen aikaan. On mahdollista, että lukijalle muodostuu näiden kirjausten myötä yleiskuva, jossa liialti korostuu aikapaineelliset väestönsuojelun tilanteet. Hyvil esittää pohdittavaksi sellaisen kappaleen tai tekstiosan lisäämistä oppaan alkuosaan, jossa kerrotaan ne yleisen turvallisuustilanteen muutoksen tuomat ennakoivat toimenpiteet, joilla väestönsuojaamisen valmiuksista viranomaisten toimenpitein

ja johdolla kohotetaan. Sotatoimien aloittaminen voi nykyisen käsityksen mukaan alkaa yllätyshyökkäyksellä, mutta väestön suojaamisessa tavoitteena on kyetä ennakoimaan väestönsuojaamisen toimenpiteitä siten, että väestönsuojelun valmiuden nostaminen kyetään toteuttamaan ennakoiden ja hallitusti.

Luonnoksen jäsennyksessä haasteena on kappaleen 3 Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman laatiminen sijoittuminen muiden tekstiosien väliin. Hyvil esittää pohdittavaksi ko. kappaleen sijoittamista oppaan loppuun, jolloin esimerkiksi mahdolliset ja toivottavat mallipohjat olisivat suunnitelmien laadintaa koskevien kirjausten yhteydessä.

3.3 Dokumentointi -kappaleessa esitetään, että väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelma olisi erillinen asiakirja eikä osa pelastussuunnitelmaa. Viimeisten vuosikymmenten aikana väestönsuojelun kysymykset ovat jääneet vähälle huomiolle pelastussuunnittelussa. Tämän vuoksi perusteltua voisi olla liittää väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelma pelastussuunnitelman liitteeksi. Tällä tuettaisiin esimerkiksi taloyhtiön kaikkien asukkaiden valmiuksia toimia oikein väestönsuojaa käyttöönotettaessa ja suojautuessa, mitä luonnoksessa on useassa kohdassa esitetty perusteltuna tavoitteena.

Luonnoksen sivulla 42 on yleisen tason viittaus verkosta löytyviin malleihin, mikä ei parhaalla mahdollisella tavalla tue varautumista yhtenevin periaattein. Yleisoppaan yhteydessä olisi mahdollista antaa aineistomalleja (maininnat esimerkiksi sivulla 40, 3. kappale ja sivulla 41 4. kappale) tai tiedotemalleja (maininta sivulla 18, 4.1 Organisoituminen, 1. kappale), joita varautumisessa voi hyödyntää. Ei voida pitää tarkoituksenmukaisena tai tehokkaana menettelynä ohjata varautumisvelvoitettuja ottamaan yhteyttä pelastuslaitoksiin sellaisissa asioissa, jotka jo ohjeessa voitaisiin määrittää varautumisen yhteisiksi lähtökohdiksi.

Väestönsuojien ylläpitämiseen, käyttöönottoon ja käyttöön liittyvä kokonaisuus on todennäköisesti omatoimisen varautumisvelvoitteen vaativinta osa-aluetta. Hyvil esittää harkittavaksi tulisiko oppaassa antaa perustietoa suojeluyksiköistä, -lohkoista ja -piireistä ja niiden suhteesta omatoimiseen varautumisen toteutukseen. Myös perusteet em. teeman ennakoluulottomalle arvioinnille ovat olemassa, jotta voidaan saavuttaa varmuus siitä, että omatoimisen varautumisen vastuut kyetään toteuttamaan sellaisella osaamistasolla, mitä väestönsuojelun suunnitteluperusteet kaikista haastavimmissakin turvallisuustilanteissa edellyttävät.

Kokki Esa
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

